ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

№1 (31)
січень-лютий 2002 р.

Газета заснована у квітні 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ у справах національностей та міграції

Учасникам та гостям Установчого з'їзду лемків України

Шановні пані і панове, учасники та гості Установчого з'їзду лемків України!

Прийміть найсердечніші вітання з нагоди проведення такого важливого в житті України заходу.

Як відомо, XX століття стало століттям переселень. Здебільшого ці переселення були примусовими і тому їх наслідки, які до цього часу позначаються на долях сотень тисяч ні в чому не винних людей, стали найболючішими у цій трагедії.

Депортації зазнали й лемки-українці, які в період з 1944-1946 рр. були примусово переселені з території Польщі в Україну.

Тому питання, пов'язані з відновленням прав всіх, примусово переселених зі своїх етнічних земель, безумовно, мають бути вирішені, а державна позиція з цього приводу мусить знайти нормативно-правове закріплення.

Над цим нині працює створена Урядом Міжвідомча робоча група для вироблення конкретних пропозицій щодо механізму вирішення проблем, пов'язаних із зазначе-

УКРАЇНА Науково-культурологічне товариство «БОЙКІВЩИНА»

Науково-культурологічне товариство "Бойківщина" сердечно вітає учасників Третього Всеукраїнського з'їзду лемків і Фестивалю "Лемківська забава". Бажаємо Вам плідної праці в ім'я процвітання лемківського субетносу – прекрасної гілки на вічнозеленому дереві українського народу. Ваші досягнення – це досягнення всієї України й українського світу.

Щастя Вам і успіхів!

Голова НКТ "Бойківщина"
Л.СІКОРА.

«ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ»

Делегатам Всеукраїнського з'їзду лемків

Шановні делегати з'їзду!

Від імені громадського об'єднання "Громадянська позиція" сердечно вітаю вас, лемків України, з вашим форумом.

Переконаний, що створення вами струк-

Фото з архіву редакції

На відкритті музею Богдана Ігоря Антонича в Горлицях:
Ярослав Швягла - голова Фундації Дослідження Лемківщини у Львові,
Роман Лубківський - начальник Львівського обласного управління культури,
Дмитро Павличко - амбасадор України в Польщі,
Володимир Мокрий - професор Ягеллонського Університету в Кракові.
9 жовтня 1999 р.

ПРОПОЗИЦІЇ

до Державної програми збереження українського субетносу – лемків та їх культури

I. Правові засади

вої інформації життя і діяльність лемків України.
7. Створити кіно- і відеофільми про депортацію

Над цим нині працює створена Урядом Міжвідомча робоча група для вироблення конкретних пропозицій щодо механізму вирішення проблем, пов'язаних із зазначеним переселенням. Членам робочої групи, до складу якої увійшли й ваші представники, вже розроблено відповідний правовий документ і найближчим часом він буде поданий на розгляд Кабінету Міністрів України.

Ще багато вимагається від вас з нами зусиль і терпіння. Тільки наполеглива праця і взаєморозуміння між усіма етнічними спільнотами нашої багатонаціональної держави є запорукою спроможності вирішувати проблеми, долати труднощі, будувати краще майбутнє.

Щиро зичу учасникам Установчого з'їзду лемків України плідної праці, особистого щастя і міцного здоров'я.

З повагою,

Директор Державного департаменту Григорій СЕРЕДА.

Від імені громадського об'єднання "Громадянська позиція" сердечно вітаю вас, лемків України, з вашим форумом.

Переконаний, що створення вами структури республіканського масштабу сприятиме досягненню історичної справедливості в наданні правових та юридичних оцінок скосної наруги над українським субетносом – лемками. Ваші зусилля по відродженню духовної та матеріальної культури Лемківщини заслуговують на всенародну шану.

Сподіваюся на подальшу співпрацю і вірю, що наші спільні зусилля, спрямовані на утвердження демократії і відкритості суспільства, будуть плідними.

Хай помагає вам Бог у ваших благородних намірах!

З пошаною

Президент Асоціації українських банків, Голова Оргкомітету ВГО "Громадянська позиція" О.СУГОНЯКО.

Делегати і гості Установчого з'їзду лемків України. Львів, 11 листопада 2001 р.

до Державної програми збереження українського субетносу – лемків та їх культури

I. Правові засади

1. Розробити і прийняти Закон України про визнання депортованими осіб, примусово переселених в 1944-1946 і 1951 роках з території Польщі в Україну.
2. Створити при Кабінеті Міністрів України спеціальну комісію для вирішення проблем лемків-переселенців.
3. Включити представника Всеукраїнського Товариства "Лемківщина" в Комісію українсько-польських відносин при Президентах України та Польщі.
4. Внести доповнення до проекту Закону України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" і включити осіб, депортованих не лише в 1946-му, а також в 1944-1945 роках.
5. Надати право безмитного отримання закордонного паспорту особам, які були депортовані в 1944-1946 і 1951 роках та їх прямим нащадкам з метою відвідування рідних місць, родин і впорядкування могил.
6. Створити Інститут лемкознавства при Національній Академії наук України.
7. Врахувати інтереси лемків України при укладенні міждержавних угод з Польщею в галузі культури і мистецтва, науки і освіти.
8. Надавати безкоштовно приміщення та обладнання державної та комунальної власності для проведення організаційних і культурно-просвітницьких заходів.
9. Надавати фінансову підтримку для проведення статутної діяльності Всеукраїнського Товариства "Лемківщина".
10. Сприяти проведенню в Україні Світових Конгресів лемків.

II. Культурно-просвітницька діяльність

1. Надати місту Монастириську Тернопільської області, в якому компактно проживають лемки, статус Всеукраїнського центру лемківської культури.
2. Надати щорічному фестивалю лемківської культури "Дзвони Лемківщини" в м. Монастириську статус Всеукраїнського та висвітлювати його проведення в засобах масової інформації.
3. Перевести народні Музеї лемківської культури в м. Монастириську Тернопільської та м. Перечині Закарпатської областей в категорію державних закладів.
4. Створити на базі народної хорової капели "Лемківщина" у м. Львові Державний лемківський ансамбль пісні і танцю.
5. Надавати державну фінансову підтримку для видання газети "Дзвони Лемківщини" – єдиного періодичного друкованого органу Всеукраїнського Товариства "Лемківщина".
6. Висвітлювати систематично в засобах масової інформації життя і діяльність лемків України.
7. Створити кіно – і відеофільми про депортацію українського населення з території Польщі та діяльність УПА в Закерзонні в 1944-1947 роках, а також про сучасне життя і діяльність лемківських громад.
8. Допомогти у перевиданні літератури з історії та культури Лемківщини:
   - "Ілюстрована історія Лемківщини" Юліана Тарновича (Львів, 1938);
   - "Лемківщина" в 2-х томах (Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1988);
   - Збірка поезій Богдана-Ігоря Антонича.
9. Надавати матеріальну підтримку мистецьким лемківським колективам, які братимуть участь у щорічному Міжнародному фестивалі "Лемківська Ватра" у Ждині (Польща).
10. Надавати підтримку аматорським лемківським колективам, проводити оплату їх керівникам, забезпечити учасників цих колективів концертними костюмами, музичними інструментами та залучати їх до участі в реалізації регіональних і загальнодержавних програм.
11. Включати в програми Всеукраїнських фестивалів виступи мистецьких лемківських колективів з Польщі, Словаччини і Хорватії.
12. Організовувати на державному рівні обмін виставками лемківських мистців України, Польщі, Словаччини і Хорватії.
13. Організовувати в місцях компактного проживання лемків культурно-мистецькі заходи, фестивалі, свята з лемківськими звичаями і традиціями.
14. Створити в краєзнавчих музеях України постійні експозиції, присвячені історії та культурі українського субетносу – лемків.
15. Організовувати Міжнародні і Всеукраїнські науково-практичні конференції з питань історії та культури лемків.
16. Проводити науково-дослідні експедиції з метою збирання, систематизації та популяризації фольклорно-етнографічної спадщини лемків України, Польщі і Словаччини.
17. Розробити карту місць компактного проживання лемків в Україні.
18. Допомогти у створенні Музею історії та культури лемків у м. Криниця (Польща).
19. Назвати одну із нових станцій Київського метрополітену – "Лемківщина", яку оформити портретами видатних діячів Лемківщини.
20. Підтримати діяльність Асоціації лемків, бойків і гуцулів – етнографічних груп Карпатського регіону.
21. Впровадити в життя Національну програму "Закордонне українство" на період до 2005 року.

Голова Всеукраїнського Товариства "Лемківщина" О.ВЕНГРИНОВИЧ.

ЗВІТНА ДОПОВІДЬ

голови Колегії крайового Товариства «Лемківщина» в Україні Олександра ВЕНГРИНОВИЧА

(Закінчення. Початок у №5 (30) за 2001 р.)

III. Культурно-масова діяльність.

Здається, що на культурній ниві ми досягли найбільших успіхів. Ще недавно були тільки один-два мистецькі колективи. Не було музеїв, фестивалів, друкованого органу. А сьогодні ми маємо про що сказати. Створено більше 80 мистецьких колективів різних форм. Наймолодший з них створено в Києві під керівництвом М. Горбаля. Найважливішими подіями в нашому культурному житті були Крайові фестивалі лемківської культури в с. Гутиськах і в м. Монастириську. Ми довго до них ішли, набиралися досвіду, відваги, терпеливості, відчуваючи на собі байдужість, дивні погляди. Але лемко впертий. І сьогодні маємо рішення Тернопільської обласної Ради і маємо розпорядження Міністерства культури і мистецтв України про те, що фестиваль має статус Всеукраїнського і називатися буде "Дзвони Лемківщини". Ми щиро дякуємо Тернопільській обласній державній адміністрації і обласній раді, їх головам В. Коломійчуку, В. Олійнику, заступнику В. Слюзару за підтримку діяльності лемків.

Тепер звертаюся до присутніх спеціалістів, музикознавців, продюсерів, керівників мистецьких колективів, голів товариств за порадою, як це свято зробити величним, організованим, достойним нашої культури. Кожне товариство повинно в себе з участю фахівців обговорити це питання і дати пропозиції. Ми повинні підтримувати і надалі розвивати фестивалі і кермеші, що стали традиційними в Чорткові, Бориславі, Львові, Пустомитах, Івано-Франківську, Рожнятині, Полтаві.

Ми повинні і надалі підтримувати свята св. Миколая, Різдвяні Свята, Йордан, Івана Купала, Русаля, відпусти, які проходять з лемківськими звичаями і традиціями в Монастириську, Тернополі, Чорткові, Івано-Франківську, Львові, Надвірні, Пустомитах, Бережанах, Збаражі. Лемківський мистецький колектив с. Маринополя брав участь у фестивалі "Україна – VIVA" (Польща).

Наша громадськість широко проводила відзначення видатних діячів Лемківщини: 100-річчя В. Кубійовича у Львові, С. Сембратовича в Тернополі. Проводилися творчі вечори, присвячені композитору М. Вербицькому, поету Богдану Ігорю Антоничу в Львові, Тернополі, Чернівцях, Полтаві, художнику Никифору Дровняку в Львові, Чернівцях. В Рудно успішно пройшов Шевченківський вечір. В Івано-Франківську проведена конференція "Традиції, звичаї та обряди України".

За останні чотири роки відкрито власними силами музей в Монастириську, який носить назву "народного" і повинен стати державним Музеєм лемківської культури в Україні, музей в Тернополі, музейні кімнати в м. Бережанах, с. Ягольниці (Чортківський район).

Проведено виставки творів художників і скульпторів, зокрема Івана Мердака, о. Блажейовського в Тернополі та Івано-Франківську. В заповіднику "Шевченківський гай" проведені виставки народної творчості та декоративно-ужиткового мистецтва. Сьогодні діють фотовиставки Р. Фабрики в Івано-Франківську, М. Бенча в Тернополі, а також лемківського одягу на ляльках І. Криницької. Вчора відкрита виставка заслуженого діяча мистецтв України В. Ропецького - голови Львівського Товариства. Також плануємо провести виставку художника-самоука Б. Горбаля в Тернополі, презентацію книжки М. Горбаля "Один із шестидесяти", де вміло описано життя лемків на Лемківщині до і після депортації, на прикладі власної родини, філософсько- політичні погляди автора щодо сьогоднішнього політичного життя в Україні.

На державних радіо і телебаченні проводилися передачі про лемків, виступало багато керівників лемківських організацій, передавалися концерти мистецьких колективів та окремих виконавців. До цього спричинилися обласні і районні Товариства. З допомогою Київського, Полтавського, Рівненського, Івано-Франківського Товариств створені телефільми про депортацію лемків.

Необхідно сказати позитивне про видавничу діяльність і нашу пресу. Зусиллями Львівського Товариства перевидано історію Ю. Тарновича, ряд книг з історії сіл і міст Лемківщини. В Тернополі випущено альманах П. Сороки, в Бережанах – збірку поезій Б. Тихого, в Івано-Франківську збірку поезій А. Ядловського. Провідна роль в цьому питанні - за Фундацією Дослідження Лемківщини, яка систематично випускає багато літератури. Думаю, що видавнича справа ще покращиться, коли разом об'єднаємо зусилля. Було б непогано, коли б під егідою Фундації створити літературне об'єднання лемківських письменників і журналістів.

Немалу роль в житті лемківської громади відіграє газета "Дзвони Лемківщини" (редактор Ігор Дуда). Можливо газета ще не відповідає вимогам багатьох читачів, запізнюється з інформацією. Але ми повинні знати, що вона випускається на громадських засадах, не маючи кореспондентів. Ними повинні стати всі ми.

Говорять, що мало в газеті говірки, хочу сказати: як Ви пишете, так і друкуємо. Перекладачів немає. Тираж 1000 екземплярів. Вартість 50 копійок - це нижче собівартості. Керівники обласних і районних організацій, відповідальні за газету, повинні рішуче взятися і змінити ситуацію в цьому важливому питанні.

Не можу не сказати про роль І. Красовського в культурному житті лемків. Дай, Боже, йому здоров'я, щоб і надалі так плідно трудився, щоб його історичні нариси, розвідки і праці стали актуальними для всіх нас і наступних поколінь.

Велику роль завжди у житті лемків відігравала і відіграє духовність і церква. Маємо багато лемків-священиків на парафіях. Найбільшу роль у відродженні відіграє гро-мадський діяч і священик Анатолій Дуда. Його слово Боже звучить в церквах багатьох міст і сіл. Боже, заплат, Вам, отче!

Гріх не сказати, що наша молодь дбає і про сучасні технічні засоби розвитку культури. Член правління Тернопільського Товариства Л. Сорока з Гойняків, має лемківську сторінку в інтернеті. Як приз за роботу в інтернеті, одержала від лемка з Америки Володимира Майковича – комп'ютер. Щиро дякуємо п. Володимиру! Багато нами і не дороблено, ще не всюди організації проводять лемківську ідею, як частину національної ідеї. Це сьогодні не заборонено в Україні: будуємо ми її разом з усім українським народом.

Професор Кононенко сказав: "Первинною є не економіка, а культура". Це правда. Перед нами стоїть завдання створити Інститут Лемкознавства. Хочемо домогтися створення Державного лемківського ансамблю пісні і танцю на базі Львівської «Лемковини». Можливо створити центри для молоді, де б вивчали історію, ремесла, говірку і багато іншого. Думаю, що буде багато цікавих пропозицій, які будуть відображені у Державній програмі відродження Лемківщини. І ось недавнє повідомлення, Прем'єр-міністр А. Кінах дав завдання Уряду: "Внести узгоджені пропозиції до Кабінету Міністрів України щодо Державної програми підтримки лемківської культури". Як кажуть: віз пішов!

На часі створити центральний Лемківський музей на батьківщині. Недавно я мав розмову з о.Піпкою з м.Криниці, який дав згоду, щоб на базі церковного будинку створити такий музей. Він також запропонував провести Конгрес криничан.

IV. Фінансово-господарська діяльність.

Спільних коштів ми, на жаль, не мали. Єдине, на проведення Крайового фестивалю в цьому році Івано-Франківське Товариство надало 500 грн. Всі витрати на поїздки і проведення засідань Колегії або поїздки членів Колегії в Київ, кожне Товариство брало на себе. Чортківське Товариство має на балансі клуб-кафе "Лемківську світлицю", яка стала центром суспільно-культурного життя. Монастириське Товариство має на балансі велике приміщення, в якому розміщується музей і світлиця. В кожному Товаристві є технічні засоби та інвентар.

Чи потрібні кошти для Товариства? Якщо ми створимо Всеукраїнське Товариство "Лемківщина", буде потрібна посада відповідального секретаря на постійній професійній основі. Кошти потрібні і на статутну діяльність Колегії. Джерелами поповнення коштів мають бути спонсорська допомога і відрахування з кожного Товариства.

Дорогі друзі! Можна ще багато перераховувати, що зроблено нашими Товариствами. Думаю, що виступаючі доповнять. За переліком виконаної роботи, стоїть величезна самовіддана праця тисячів наших краян на громадських засадах, в ім'я відродження нашого субетносу, в ім'я любові до рідного краю, в ім'я справедливості.

Дозвольте мені подякувати Львівському Товариству, його голові і співголові Колегії Володимиру Ропецькому за організацію з'їзду. Хочу подякувати членам Колегії - довголітньому голові Івано-Франківського Товариства С. Криницькому, а також І. Фігелю, І. Дуді, Я. Бережнюк, К. Шніцеру, В. Ардану, С. Кищаку за велику громадянську позицію, за їхню працю, самовідданість. Хочу подякувати головам обласних, районних, міських Товариств, Фундації Дослідження Лемківщини, головам осередків, членам правління, всім присутнім тут делегатам, нашим краянам. Боже, заплат Вам!

Бажаю керівним органам нової організації - ВУТЛ наполегливості, плідної праці, міцного здоров'я, удачі при вирішенні наших питань в ім'я збереження Лемківщини.

Слава Україні!
Слава Лемківщині!
Дякую за увагу.

З'їзд лемків

лі пісні, музики і танцю, хорові та хореографічні колективи Львівщини, Тернопіль-

ЛЕМКИ В УКРАЇНІ ПОДІЛЯЮТЬСЯ

Пам'ятаймо свій родовід

З'їзд лемків у Львові

9-11-го листопада 2001р. у Львові проходив Третій Всеукраїнський з'їзд лемків, організований Львівським крайовим товариством "Лемківщина", спільно з товариствами "Лемківщина" Тернополя та Івано-Франківська. В підготовці та проведенні з'їзду брали участь Львівські обласні - державна адміністрація, управління культури та центр народної творчості.

На з'їзді були представники товариств інших областей України. а також представники Всеукраїнського Фонду роду Лимич з міста Рівне. З Києва була представник Міністерства юстиції України Світлана Резніченко. Був запрошений голова Об'єднання лемків у Польщі Стефан Гладик, який щиро вітав учасників з'їзду у Львові і поділився з проблемами лемків у Польщі.

9 листопада відбулося відкриття персональної виставки творів заслуженого діяча мистецтв України, скульптора Володимира Ропецького в Національному музеї Львова, яку відвідала велика кількість лемків, мешканців міста та гостей. На вернісажі виступив хор "Лемковина".

10 листопада - другий день роботи з'їзду був напружений і плодотворний, бо на ньому утворено Всеукраїнське Товариство "Лемківщина" з центром у Тернополі. Головою обрано Олександра Венгриновича, прийнятий статут ВУТЛ, обговорена і затверджена структура Всеукраїнського Товариства.

У неділю, 11 листопада, з'їзд лемків завершився святом пісні, танцю та музики "Лемківська забава" у залі обласної філармонії. У пісенному святі брали участь солісти - народні артисти, заслужені діячі мистецтв, заслужені артисти України, лауреати Всеукраїнських конкурсів, сімейні та фольклорні колективи, народні ансамблі пісні, музики і танцю, хорові та хореографічні колективи Львівщини, Тернопільщини та Івано-Франківщини.

Перед учасниками з'їзду оновлений хор "Лемковина" виступив з годинним концертом. Відновився також оркестр "Лемківські гудаки". Глядачі були емоційно піднесені і цей настрій передавався хористам і диригенту. Успіху хору та відродженню оркестру завдячується новому диригенту "Лемковини" Марії Мельник. Вона успішно справилася з керуванням зведеним хором на переповненій хористами і танцюристами сцені третього дня з'їзду – на "Лемківській забаві".

Степан КИЩАК,
заступник голови товариства «Лемківщина» у Львові.

ЛЕМКИ В УКРАЇНІ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА ТРИ ГРУПИ:

1. Лемки (лемаки) – автохтони Закарпаття, які проживають у Велико-Березнянському, Перечинському і північній частині Мукачівського районів. Близько 120 тисяч осіб.

2. Добровільно переселені у другій половині XVII-XVIII століття на Поділля і Слобожанщину. Кількість - невідома.

3. Депортовані в усі області України (крім Волині і Полісся) в 1944-46 роках - 122454 родини або 482109 осіб.

На «Лемківській забаві» після Установчого з'їзду лемків України. Степан Кищак вітає Володимира Ропецького з Днем народження. Львів, 11 листопада 2001 р.

Пам'ятаймо свій родовід

Лемки Лимичі

Запитання, яким чином опинилися лемки на Поділлі, яскраво прослідковується на прикладі багаточисельної родини Лимичів.

Посилаючись на історичні джерела, зокрема працю М. Г. Крикуна "Втечі на Поділля в 1-й половині 18 століття", відомо, що у цей край масові втечі відбувалися з Руського та Волинського воєводств Речі Посполитої.

У документах 1701 року йдеться, що "Руське воєводство перетворилося в пустелю через випровадження селян на Поділля... осадчими".

У першій чверті 18 ст. селяни масово втікали на схід України з маєтків Сенявського ключа, розташованого біля Сяна на Заході Перемишльщини. З'ясовано, що населення було тут виключно українське. Шляхта повідомляла, що лише у 1739 році "за якихнебудь два місяці вглиб України і Валахії пішло геть сто тисяч підданства з жінками, дітьми, волами". У західній і центральній частинах Подільського воєводства (зокрема в Червоногродському і Кам'янецькому повітах) на час складання списків проживало 84% підданих з галицьких поселень.

Лемки з-поміж інших селян передусім шукали сприятливіших і багатших земель, менших повинностей. Саме вони і належать до тих, які зробили вільний вибір, що давав на новому місці проживання надію на ліпше.

Відомо про те, що рід Лимичів належить до переселених лемків у 18 столітті (Вінницькі Лимичі) і в 20-му (Львівські Лимичі).

Отже, українські лемки поділяються на три групи: корінні, селені майже три століття тому на Поділля, насильно переселені у 1940-ві роки в Україну.

І лише у жовтні 2000 року на Всеукраїнському зльоті Лимичів у Рівному зустрілися львівські з вінницькими Лимичами-лемками через майже 300 років! Всього від 17 областей України, де вони проживають на сьогодні.

Вся родина Лимичів-лемків складає понад тисячу чоловік. А всіх їх віднайшов і об'єднав у Всеукраїнський "Фонд роду Лимич" його голова Андрій Лимич, котрий очолює Рівненську організацію "Лемківщина".

Анна ВОЙНАРОВИЧ,
м. Рівне.

Окружені довкруги чужими елементами і мало що не цілком відтяті від свойого народного пня, вони (Лемки) зуміли задержати свою національну окремішність краще, як інші вітки українського народу.

(о. Северин Матковський. Три синодальні Архієреї.- Львів, 1932.- С. 47)

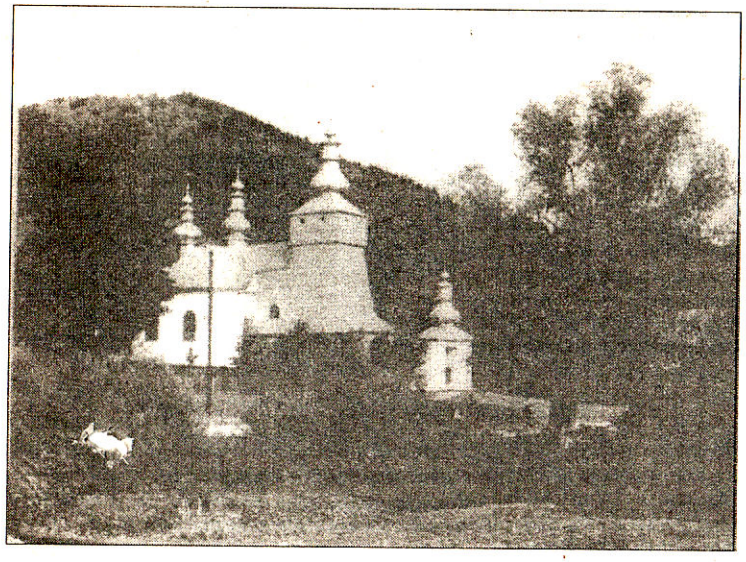

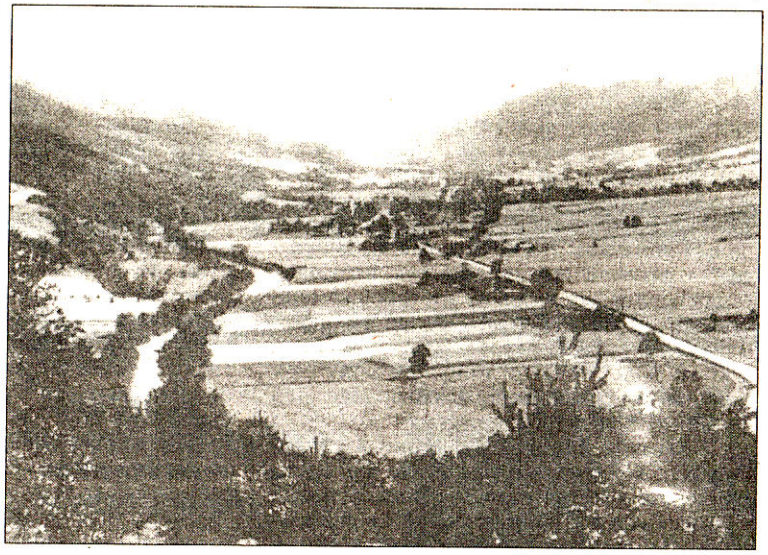

Краєвиди села Лосє, повіт Горлиці:

1. Церква Різдва Пречистої Богородиці.
2. Загальний вигляд місцевості.
3. Річка Ропа в околиці села.

НЕЗАБУТНЯ ЗУСТРІЧ

У підніжжя Західних Карпат, недалеко від міста Ясло, що в Польщі. розташоване село Перегримка. В ньому жили і тепер ще живуть лемки.

В пошуках заробітку (землі тут не дуже родючі, до того мали її небагато), селяни вирушали в далекі краї – Америку, Канаду, Аргентину, Бразилію, Францію. Поїхали 1906 року в Америку і два брати моєї матері Марії Оленич - Павло та Василь Юрківські. Їхали з надією, що зароблять грошей і повернуться в рідне село. Та не судилося! Залишилися тут назавжди. Осіли, влаштувалися, одружилися. Одружившись, старший брат створив власну сім'ю, Мав четверо дітей: три дочки і одного сина. Молодший брат залишився неодружений. Жили, працювали, не забуваючи рідну землю, родину, посилаючи їм листи, пакуночки. У війну і після неї зв'язок перервався. Жителів села в 1945 році виселили на Україну. Багато дечого загубилося, стерлося в пам'яті. Загубилися і адреси рідних. Протягом багатьох років ми нічого не знали про родину, та й не шукали їх – боялися.

Наша сім'я також була переселена на Донеччину, але в 1947 році вдалося переїхати в Калуш, а потім у Коломию. Згодом питаю брата: як ти впізнав сестру у Львові. Сміючись він відповідає: "По носі. В сестри такий же ніс з горбинкою, як у мене".

6 серпня під вечір у домі брата зібралася вся родина. Чекаємо, хвилюємося. Десь о півдев'ятої години вечора до будинку під'їхали два авта. Вийшли незнайомі, але такі дорогі нам люди: двоюрідна сестра Марія Дубовчик з дочкою Мар'яною Басцік. З другої вийшли брати з Донецької області з внуками, яких впізнати було неможливо. Постаріли, посивіли. Їх ми також не бачили давно: одного – 40 років, іншого – 20. А живемо в Україні! Обнімаємося, плачемо, знайомимося. Скільки було сліз радості і гіркоти одночасно! Чому так? Чому розпорядилася доля так, що нас порозкидали по всьому світу.

Дуже ми переживали, що буде нам важко спілкуватися, адже мови англійської ми не знаємо. Та наші побоювання були марні – сестра вільно розмовляє по лемківськи. Її маленькою батько посилав до недільної школи, де вчилася русинської мови. У них вдома, поки

НІКОМУ НЕ ПОТРІБНЕ ПЛЕМ'Я

До 1945 року цей смиренний і мирний народ працював на Польську державу і разом з нею боровся проти фашистської окупації, за що був неодноразово нищений, як зі сторони польських шовіністів, так і фашистських окупантів.

При наближені фронту в наші терени (1944р.), коли наступило безвладдя в місцевій адміністрації, озброєні польські шовіністи зробили рейд по наших українських селах: Дошниця, Гальбів і Явір'я з метою знищення паростків сільської інтелігенції. Так серед білого дня банда вдерлася в село Дошниця і розстріляла священика – поїхав... Ввечері сів на польський поїзд Перемишль-Глівіце. Вночі зійшов на станції Глівіце з вивернутими і порізаними кишенями. В цьому місті я був з батьками в німецькому таборі. Для розслідування і підтвердження масового вигнання жителів вказаних сіл польська сторона вимагає офіційного звернення української влади.

Наші звернення з цього питання до українського посольства у Варшаві, генерального консульства у Кракові, МЗС, а також в Національний фонд "Взаєморозуміння і примирення" (м. Київ) залишилися без відповіді. Так що, виходить, ми нікому не потрібні: ні колишнім своїм-польським властям, ні теперішнім-рідним нашим українським керівникам дипломатичних служб.

Ми звертались і до колишніх наших

році виселили на Україну. Багато дечого загубилося, стерлося в пам'яті. Загубилися і адреси рідних. Протягом багатьох років ми нічого не знали про родину, та й не шукали їх – боялися, бо ж жили вони в Америці.

Та доля розпорядилася інакше. Якось, переглядаючи сімейний альбом з фотографіями, я побачила фото родини з Америки. На звороті фотографії була написана їх адреса.

Довго не думаючи, пишу листа по вказаній адресі, не оглядаючись і не боячись. Це був 1992 рік. Через три місяці одержую відповідь від двоюрідної сестри Марії Дубовчик-Юрківської. Але прикро, вона ніяк не може зрозуміти хто їй пише листа. Два роки я доказувала їй, хто я є. Післала родинні фотографії діда і баби Юрківських, моїх батька і матері. І лише тоді вона почала описувати про свою родину. Потім призналася, що боялася, бо пише якась шахрайка, яких багато є. Вони пишуть, що родичі, а ними вони не є. Все роблять для того, щоб виманити гроші.

Всі ці роки ми переписувалися з двоюрідними сестрами Марією і Євою. Вуйки – брати матері повмирали. До переписки підключилася дочка Марії – Мар'яна Басцік. Вона веде родовід родини Юрківських з XVII ст.

У листах сестра і я часто писали про те, що прикро, ми не знаємо один одного, ніколи не бачились, а так би хотіли побачитися. Сестрам уже одній – 89, другій – 92 рік. Нам і мріяти про це не доводиться, бо здоров'я не дозволяє та й фінанси ст[illegible]ть романси.

Своїми розповідями про Україну і Лемківщину я дуже зацікавила племінницю. І ось у минулому році приходить лист. В їхньому місті організовують екскурсію на Україну і Польщу. Вони хочуть до нас приїхати. Будуть у Львові та Ужгороді. Радості нашої не було меж. Але через якийсь час прийшов лист, що не приїдуть. Сестра побоялася, що не витримає далекої дороги.

Знову йдуть листи до Америки, а з Америки до Коломиї. Настав 2001 рік. І раптом прийшов лист – цього року 6 серпня сестра з дочкою приїдуть до Коломиї. Спочатку не вірилося, що це можливо. Чим ближче надходило 6 серпня, тим більше боялися, що знову прийде повідомлення: не приїдуть. Вже 31 липня, 1,2,3 серпня, а ніякого повідомлення про відміну поїздки нема. Значить приїдуть! Вся родина готується до зустрічі з хвилюванням.

І ось настало 6 серпня. Ранесенько мій брат Степан Оленич разом із сином Ярославом виїхали автом у Львів. З Обертина виїхав машиною син двоюрідної сестри Мілі Степан Мизерак. До Львова приїдуть двоюрідні брати-сини найстаршого маминого брата Степана – Петро і Василь, доля яких закинула в Донецьку область. Тут вони були переселені в 1945 році.

знаємо. Та наші побоювання були марні – сестра вільно розмовляє по лемківськи. Її маленькою батько посилав до недільної школи, де вчилася русинської мови. У них вдома, поки жив батько та мати, говорили всі рідною мовою, зберігаючи звичаї та традиції.

Довго точилися розмови, згадували Перегримку, діда, бабу, всю нашу родину. Не могли натішитися і наговоритися!

Наступного дня показали ми дорогим гостям наше місто, музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття, музей "Писанка". Відвідали могили рідних. Побували в моєму домі.

Увечері зустрілися в домі моєї племінниці, дочки померлої сестри Мілі. До пізньої ночі точилися розмови. Ми співали лемківські пісні і знову говорили, розмовляли, бесідували... Виявилося, що наша сестра чудово співає, співає багато років у церковному хорі. В них у місті Літфальс є православна церква. Тут щонеділі збираються вихідці з Лемківщини.

8 серпня наші гості побували в Яремчі, а після обіду відвідали родину в Обертині. Тут донедавна жила двоюрідна сестра Міля Мизерак, яка в 1990 році померла. Живе тут її син Степан. Хлібом і сіллю зустріли вони дорогих гостей.

Недовгою була наша зустріч. 9 серпня наші гості від'їхали. Скільки залишилося недоказаного, щеміло серце від розлуки, але одночасно було велике задоволення, що ми, все таки, наперекір долі, зустрілися.

Наша сестра, не дивлячись на вік, жвава, рухлива, балакуча. Дуже цікава жінка, добре знає звичаї, традиції батьків, береже їх. Донька її дуже ерудована жінка, велика розумниця. яка перейняла від матері любов до родини, рідного краю, своїх предків. Прощаючись, сестра вклякла на коліна і голосно промовила: "Боже великий, дякую Тобі щиро, що я побачила рідних і що вони не бідують".

І ось машина, за рулем якої племінник Ярослав, везе їх у таке далеке, але рідне село Перегримку, про яке вони стільки чули з розповідей від батька і вуйка. Побували вони на місці, де народився батько, де була дідова хата, де була наша хата, в церкві, на кладовищі. Побували і в селі Воля Цеклинська, звідки родом була їхня мати. Два дні вони любувалися Лемківщиною, її чудовою природою.

З теплотою в серці вони повернулися в свою Америку, з незабутніми враженнями, задоволені, що збулася їх давня мрія.

Ось така незабутня зустріч відбулася у Коломиї 6-9 серпня 2001 року.

Про перебування в Коломиї і Перегримці вони зняли відеофільм, який з хвилюванням щонеділі дивиться вся наша родина.

Ольга ОЛЕНИЧ-КРАТЮК,
м. Коломия.

паростків сільської інтелігенції. Так серед білого дня банда вдерлася в село Дошниця і розстріляла священика – Миколу Лішкевича (1903р.н.), а вчителю Іллі Хом'яку чудом вдалося втекти і врятуватися від смерті.

Однак наші страхіття на цьому не закінчилися. Німецькі солдати, готуючись до оборони, почали будувати укріплення на околиці наших сіл. І в один день, коли гарно світило сонце, за дві години, вигнали із домівок всіх жителів сіл Дошниця, Гальбів і Явір'я, повіту Ясло. Люди вимушені залишити все своє майно і з тлумаками в руках були відправлені на примусові роботи в різні райони Польщі, Німеччини і Чехо-Словаччини.

Після закінчення війни, хто зістався живим, або залишився на Заході, повернулися до своїх домівок, яких майже не залишилося, бо війна їх знищила. Однак і тоді спокою на не дали. Цього ж, і наступного 1946 року, всі ми , як українці, були насильно переселені на територію УРСР, де і проживаємо.

Всі мешканці сіл, які були вивезені німецькими солдатами на примусові роботи, не мають документів, тому вони звертаються у різні владні інстанції Польщі, починаючи від солтисів вказаних сіл (там тепер живуть поляки) і адміністрацій повіту, воєводства, прем'єр-міністра і самого Президента. Однак відповіді надходять одні і ті ж: в архівах відсутні відомості про масове вигнання жителів сіл німецькими солдатами. Напевне в архівах немає даних, бо ми не були поляками і нами ніхто не цікавився. Але є свідки - це старші люди, які ще пам'ятають ці трагічні часи, проживають у сусідніх селах: Березова, Скальник, Кути, Святкова і можуть підтвердити цей факт. Однак польські власті цим питанням займатися не хочуть. Нам стали радити, що потрібно самим поїхати до Польщі і на місці все вирішити. Я

теперішнім-рідним нашим українським керівникам дипломатичних служб.

Ми звертались і до колишніх наших загарбників-німців. Вони акуратно і терміново, дуже дипломатично відповіли, що будуть шукати в своїх архівах, а коли знайдуть, то повідомлять. Вже 7 років шукають...

І що робити? Коли одні не мають даних у своїх архівах і не хочуть їх мати, інші шукають і не хочуть знайти, а треті мовчать... Значить, ми не на свою Батьківщину попали, а до мачухи. Одні нас били, бо ми не приставали на їхнє, інші нещадно експлуатували, а треті – свої, знати нас не хочуть.

Залишається хіба просити турецького підданства? Говорять, в їхньому Корані записано, що Емір не ляже спати, якщо в його країні хтось не повечеряв. Значить, є надія, хоч раз на день поїсти і якось прожити.

Петро КІТИК
із села Дошниця, повіт Ясло.

Могила о. Миколи Лішкевича біля церкви с. Дошниця

Лемківски приповідки (9)

Хто не зазнав зла, тот не може шанувати добра.
Хто не постит, тот ся злостит.
Хто перше встав, тот сподні вбрав.
Хто під ким яму копат - сам в ню падат.
Хто пізно приходит – сам собі шкодит.
Хто свиньом ся вродив - свиньом і гмре.
Хто скупий - не глупий.
Хто спит, тот їсти не просит.
Хто стратив стид, тот стратив чест.
Хто ся на горячым попюк, тот на зимне дує.
Хто ся сьміє в п'ятницю, буде плакав в неділю.
Хто терпен, тот спасен.
Хто хоче ошукати когоси - сам ся ошукат.
Хто што глядат, то і находит.
Хто як робит, так і має.
Хцеш познати людину - дай му грошы і владу.
Хцеш ся доробити - мусиш ся женити.
Циган знає, што кобилі робит.
Ци зиск, ци страта - єдна заплата.
Час вшытко лічит.
Чым хата богата, тим і рада.
Чым дальше в ліс, тим більше дров.
Чыя сила, того і правда.
Чловека познают по одежы, а юж потим - по розуму.
Чловек вчит-ся од колиски до гробовой дошки.
Чловек сам собі - не ворог.
Чорним по білому написано.
Чув дзвін, але не зна, де він.
Чув, як в небі псы брехали.
Чужа дітина - не своя.
Чужа душа - темний ліс.
Чужа кривда не зігріє.
Чуже видит під лісом, а своє - під носом.
Чужом кривдом ся не доробиш.
Шануй вітця і Бога, буде ти всяди дорога.
Шануйме-ся як брати, а рахуйме-ся як жыди.
Шануй научителя, як родителя.

ОДРОДЖЫНЯ ЗВИЧАЇВ

Івано-Франківська громада лемків проводит посильну працю по одроджыню народних і релігійних звичаїв, котри были на Лемківщыні. Так, на сегорічни Різвяни Сьвята, 13 стичня, члени суспільно-культурного товариства, учасники хоровой капелі "Бескид" і запрошени госьті ся зийшли в Народним домі №2, што на улици Вовчинецкій на сьвяткуваня Старого Нового року і Маланки. Сьвяткуваня ся розпочало з привитаня голови товариства п. Стефана Криницкого присутніх з Різдвом Христовим, Новим роком і Сьвятом Маланки. Він зичыв вшытким міцного здравля, добра і щестя, веселой забави. Для тих, што прийшли першы раз, повів же спотканя лемківской громади на Старий Новий рік юж є традицийне і же він ся тішит, бо внески нас є кус більше, як было минулого року і ма надію же на други рік буде іще більше. Дав би Пан-Біг!

Потім до салі зашли лемки в складі Вертепу. Ся розпочала велична вистава з колядками і щедрівками, яки колиси нашы предки сьпівали в себе дома – на Лемківщыні. Было барз цєкаво слухати стари колядки, котри сут мало відоми, яки ту виконали лемки старшого поколіня. Сьпівали і колядували ту тіж і діти. Было дуже забавні слухати, як лемки витали єден другого зо сьвятами і дякували Богу же вернув тоти часи, коли лемки можут сьміло гварити по свому і одроджувати свою культуру і звичаї.

На столах было барз дуже страв до вибору. Но і «кусіся», як в нас казали, палюнки, бо яке то сьвято без неї. Но нихто не быв пияний, лем випившы, кусьцьок.

Іщи лем забыв повісти, же вів тоту забаву Орест Шуплат – соліста хоровой капелі. Він надавав слово вшытким, хто мав і хтів што-си повісти до люди. На середину салі виходит Орест Турок – перший керівник хору "Бескид". Чуєме мили серцю лемківски сьпіванки в його виконаню, а він їх зна барз дуже. Його міняют діти: они спеціяльно приїхали ту з Коломийского рейону. А тоти люде , же не знали сьпівати, то могли си добрі потанцювати під лемківски мельодиї. І была забава аж до раня білого. Не хтіли ся розходити, бо в таким колєктиві люде бывают мало.

Але як бы то добрі не было, час вимагав закінчыня забави. Она ся скінчыла подяком вшытким за то, же пришли і сьпівом "Многая Літа" – організаторам і тим, што были ту і люблять своє. Іщы раз Вам – многая літа, дай нам, Боже, ся дочекати такой забави на наступни рік.

Анатолій ЯДЛОВСКИЙ,
м. Івано-Франківск.

Нове ім'я

Ольга ЛЕМИЧ

Народилася 15 березня 1950 р. в с. Ромейки Володимирецького району Рівненської області. За фахом - бібліотекар. Завідує бібліотекою в с. Білів на Рівненщині. Разом із чоловіком виховує трьох синів. Віддана справі родини Лемичів, яка походить із Лемківщини. Шанує і поважає свій край, вірить, що він воскресне і буде жити у віках.

ГІМН НАШОГО РОДУ

Єднаймося, родино, по всій Україні,
Єднаймося, сестри і браття,
У єдності доля, і слава, і воля,
У єдності сила й завзяття.
Від Сяну до Дону із рідного дому
Нас доля у світ виганяла,
Тепер вся родина від батька до сина,
В час добрий навік об'єдналась.
Ми – частка народу, селянського роду:
І скажем своїм поколінням,
Щоб всі пам'ятали і внукам казали,
З якого ми роду-коріння.
Збираймося разом розкидані часом,
Хай Бог нам усім допоможе,
Хай кожна людина у нашій родині
Із родом зустрітися зможе.
Біду подолаєм і щастя зазнаєм,
Ми, Лемичі – дружня родина.
Єднаймося, люди, тоді у нас буде
Багата й щаслива країна.

1.10.2000 р.

Шануй вітця і Бога, буде ти всяди дорога.
Шануйме-ся як брати, а рахуйме-ся як жыди.
Шануй научителя, як родителя.
Шыла в мішку не утаїш.
Што было, то минуло - што буде, того не знают люде.
Што вільно панови - не вільно Ваньови.
Што возме до рук - то і зробит.
Што в тверезого в голові, то в пияного на языці.
Што дві голови, то не єдна.
Што задуже, то нездраво.
Што замолоду ся навчиш, то на старист як найдеш.
Што кому написано, то го не мине.
Што ма быти, того не минути.
Што правда, то не гріх.
Штоси в лісі здохло!

Запам'ятав і записав від своїх батьків Ігор ДУДА з Ганчови, повіт Горлиці.

Всеукраїнське і Тернопільське обласне Товариства «Лемківщина», редколегія часопису «Дзвони Лемківщини» висловлюють щире співчуття члену Ради ВУТЛ Марії Нестерівні БУРДЯК з приводу тяжкої втрати - передчасної смерті її чоловіка

Миколи Михайловича БУРДЯКА.

Покійний народився 1 жовтня 1927 року в с. Сівчина Перемишльського повіту, помер 22 грудня 2001 року в с. Біла Чортківського району на Тернопільщині.

Хай земля Йому буде пухом!

Учасники хору в Лемківській світлиці - музеї. м. Долина Івано-Франківської області

МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗІУМ ГУТНОГО СКЛА

Симпозіум уже став доброю традицією у Львові. Цього року (6-16.XI.2001 р.) уже вп'яте художники-склярі з усього світу зібралися разом, щоб обмінятися досвідом, новими ідеями та досягненнями, поспілкуватися із студентами. Покійний ректор, професор і академік Еммануїл Мисько, який мав лемківські корені, постійно підтримував цей захід.

На жаль, не всі запрошені змогли приїхати, очевидно, зважаючи на складну політичну ситуацію в міжнародному просторі. Проте, більшість відомих склярів все-таки вшанували нас своєю присутністю. Чимало з них вже не вперше брали участь у Львівському симпозіумі. Серед відомих імен: Метью Дюран (Велика Британія), Майкл Роджерс (США), Марвін Ліповський (США), Іржі Шугаєк (Чехія), Лачезар Дочєв (Болгарія), Анна Гіль (Мексика), Урсула Ґут (Німеччина), Анде Мункевіца (Латвія).

Всього 12 країн брали участь у симпозіумі. 40 учасників зібрання були з України, зокрема студенти Львівської Академії мистецтв, завідуючий кафедри скла Олександр Звір та його 11-літній син Андрій. З Росії приїхали біля 30 учасників, а також з Білорусії та Вірменії.

Десять днів пройшли цікаво і насичено. Щодня зранку у Львівській Академії Мистецтв, що була організатором симпозіуму, видатні іноземні майстри читали студентам лекції та показували багатий ілюстративний матеріал. Крім того, вони працювали в гуті кераміко-скульптурної фабрики. Результати їх творчості були експоновані на заключній виставці в Національному музеї у Львові, поряд з роботами львівських митців та студентів, корені яких походять з Лемківщини.

Під час симпозіуму у Палаці Мистецтв було відкрито виставку творів львівських молодих склярів та експозицію археологічного скла. Організатори подбали і про вільний час гостей. Були проведені екскурсії по Львову, виїзди за місто.

Важливою подією сталася дискусія за круглим столом, що відбулася у Палаці Мистецтв. Учасники симпозіуму мали можливість висловити свої думки з приводу організації і проведення цієї акції. Була критика. Водночас, художники щиро подякували організаторам, які заснували традицію симпозіуму.

Останнім акордом можна вважати заключну виставку за результатами симпозіуму, яка відбулася в Національному музеї у Львові. Вразила насиченість і масштабність виставки, розмаїття творів, образних ідей та художнього вирішення. Залишилося безліч позитивних емоцій і приємних вражень, глядачі зрозуміли, що 10 днів симпозіуму не пройшли марно. Особливий інтерес складали як твори відомих майстрів, так і роботи студентів.

Загалом задоволеними залишилися усі – і організатори і гості. У всіх – безліч вражень. Важливим є те, що Україна зробила черговий крок уперед до формування свого культурного іміджу на міжнародному рівні. Особливо велику подяку громадськість Львова висловлює ректору Львівської Академії Мистецтв академіку А. Бокотею за організацію симпозіуму і директору Національного музею В. Отковичу за сприяння експозиції заключної виставки.

При відкритті симпозіуму в Національному музеї святковий настрій підтримував молодіжний хор "Дударик" під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України М. Кацала.

Степан КИЩАК, ст. викладач Львівської Академії Мистецтв.

Єднаймося, люди, тоді у нас буде
Багата й щаслива країна.

1.10.2000 р.

КОРІНЬ РОДУ ЛЕМИЧІВ

В древнім краї, що над Сяном, де краса і велич,
Поселився колись лемко, звали його Лемич.
Вже давно зітліли кості предка дорогого,
Що посадив насінину древа родового.
Росло воно, розросталось, плекало насіння.
Думалося, що навіки пустило коріння.
Коли мужі історичні кордони вставляли,
Вони тую деревину під корінь зрубали.
Розлетілося по світу насіння немало,
Залишився тільки корінь, дерева не стало.
Дзвонить корінь, зове-просить, родину скликає,
Не цурайтесь, родичайтесь – його дзвін лунає.
Може й пустить старий корінь молоде пагіння,
Треба дзвоном розбудити його покоління.
Щоби гілочку до гілочки до купи стулити,
Дерево родини Лемич знову відродити...
Над Сяном – Лікоть, писанка-село,
Родина наша там здавна жила...,
Нема, ніби й ніколи не було,
А доля всіх по світу розвела.
Там води Сян несе і шелестить вільшину,
Там соловей закохано співа,
Там рідний край, там наша Батьківщина,
Там роду нашого колиска лозова.
Там рідна сторона, для серця мила,
Стежки у кожного сюди ведуть,
Летять туди в думках, немов на крилах,
Могили предків з вічності зовуть.
Живучий рід у нас, бо є у нього сила,
Що не зігнула, не послала в небуття,
Хоч з рідним краєм доля розлучила,
Та ми живі і будем жить в віках.

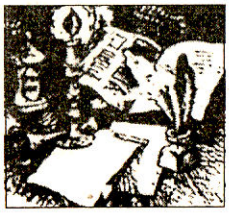

"Дзвони Лемківщини" -
часопис Всеукраїнського Товариства "Лемківщина"
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21.
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Замовлення № 24. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ПВК "Збруч", м.Тернопіль, вул. Живова, 11

Редактор Ігор ДУДА
Редакційна колегія:
Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Микола ГОРБАЛЬ* (Київ), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ, Ярослав ШВЯГЛА, Іван ЩЕРБА* (Львів).
Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ*.
Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

www.lemko.org
2010.08.19 14:27:05
+03'00'